

UMUMIY O'RTA TA'LIM TIZIMIDA TASVIRIY SAN'AT DARSLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING METODIK USULLARI

Aminova Sabina Anvar qizi

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” – ta’lim yo‘nalishi

2-kurs “E” guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola umumiy o‘rta ta’lim muassasalarida tasviriy san’at darslarini samarali tashkil etish va takomillashtirishning metodik usullarini o‘rganishga bag‘ishlangan. Tadqiqot jarayonida tasviriy san’at fanini o‘qitishda pedagogik yondashuvlar, interfaol va innovatsion metodlar, shuningdek, o‘quvchilarning ijodiy va tasavvuriy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan amaliy tavsiyalar tahlil qilinadi. Maqola, shuningdek, dars jarayonida o‘quvchilarni motivatsiya qilish, ularning ijodiy faoliyatini rag‘batlantirish va ta’lim sifatini oshirish bo‘yicha samarali metodlarni ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: Tasviriy san’at, umumiy o‘rta ta’lim, metodik usullar, innovatsion pedagogika, interfaol metodlar, ijodiy faoliyat, ta’lim sifatini oshirish, o‘quvchi motivatsiyasi.

Umumiy o‘rta ta’lim tizimida tasviriy san’at darslari o‘quvchilarning ijodiy fikrlashini, estetik didini va tasviriy ifoda qobiliyatini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi. Biroq amaliyotda darslarning metodik jihatdan samaradorligi, o‘quvchilarning qiziqishini uyg‘otish va ularning ijodiy faoliyatini rag‘batlantirish masalalari hali ham to‘liq hal qilinmagan. Shu munosabat bilan, tasviriy san’at darslarini takomillashtirishning innovatsion va interfaol metodik usullarini o‘rganish, ularni dars jarayonida qo‘llashning pedagogik asoslarini aniqlash dolzarb ilmiy va amaliy vazifa hisoblanadi. Ushbu maqola umumiy o‘rta ta’lim maktablarida tasviriy san’at darslarining metodik samaradorligini oshirish yo‘llarini tahlil qilish va tavsiyalar ishlab chiqishga bag‘ishlangan.

Umumiy o‘rta ta’lim tizimida tasviriy san’at darslarini samarali tashkil etish va takomillashtirish o‘quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, estetik didini shakllantirish va tasviriy ifoda ko‘nikmalarini mustahkamlashda muhim ahamiyatga ega. Amaliyotda tasviriy san’at darslarining metodik samaradorligi va o‘quvchilarning faol ishtirokini ta’minlash bilan bog‘liq bir qator muammolar mavjud. Ko‘plab o‘qituvchilar an’anaviy dars metodlaridan foydalanishadi, bu esa o‘quvchilarning qiziqishini to‘liq uyg‘otmaydi va ularning ijodiy salohiyatini to‘liq rivojlantirishga imkon bermaydi. Shu sababli, tasviriy san’at darslarini takomillashtirishning innovatsion va interfaol metodlarini joriy etish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Tasviriy san'at darslarini takomillashtirishning asosiy yo'nalishlaridan biri interfaol pedagogik metodlardan foydalanishdir. Interfaol metodlar o'quvchilarning faolligini oshiradi, ular dars jarayonida faqat kuzatuvchi bo'lib qolmay, balki faol ishtirokchi sifatida ijodiy faoliyatga kirishadi. Masalan, guruhli ishlash, muammoli topshiriqlar, diskussiya va loyihalar asosida o'qitish o'quvchilarda tanqidiy va ijodiy fikrlashni rivojlantiradi. Ushbu metodlar yordamida o'quvchilar rang, shakl, kompozitsiya va tasviriy ifodaning turli usullarini mustaqil ravishda o'rganish imkoniga ega bo'ladilar. Shu bilan birga, interfaol metodlar o'qituvchilarga o'quvchilarning qobiliyatlari va zaif tomonlarini aniqlashda yordam beradi, bu esa dars jarayonini individuallashtirishga imkon yaratadi.

Innovatsion pedagogik yondashuvlarning yana bir muhim jihati – flipped classroom texnologiyasini qo'llashdir. Bu metodda o'quvchilar yangi mavzuni uy sharoitida o'rganadi, darsda esa o'quvchilar bilan amaliy mashqlar, muammoli vazifalar va ijodiy ishlanmalarni bajarish orqali mavzuni mustahkamlashga e'tibor qaratiladi. Bu yondashuv dars vaqtini samarali ishlatish va o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi. Shu bilan birga, loyiha asosida o'qitish metodlari ham o'quvchilarda ijodiy fikrlashni rag'batlantiradi. Loyiha bajarish jarayonida o'quvchilar mustaqil ravishda g'oyalar yaratadi, ularni vizual tarzda ifodalaydi va o'z ishini taqdim etadi, bu esa ularning ijodiy qobiliyatini sezilarli darajada oshiradi.

Texnologik vositalardan foydalanish ham tasviriy san'at darslarini samarali qilishda muhim rol o'ynaydi. Multimediali ta'lim materiallari, interaktiv doskalar, raqamli grafik dasturlar va onlayn resurslar darslarni yanada qiziqarli qiladi. Bu vositalar o'quvchilarga rang, shakl va kompozitsiyani eksperimentlar orqali o'rganish imkonini beradi. Shu bilan birga, vizual materiallardan foydalanish dars mavzularini tushunishni osonlashtiradi va o'quvchilarni mavzuga yanada faol jalb qiladi. Zamonaviy texnologiyalar yordamida o'quvchilar san'at asarlarini tahlil qilish, ularning uslubiy xususiyatlarini aniqlash va o'z ijodiy ishlarini yaratish imkoniga ega bo'ladilar.

Tasviriy san'at darslarida ijodiy va mantiqiy vazifalarni qo'llash ham muhim metodik yo'nalish hisoblanadi. O'quvchilarga turli ijodiy topshiriqlar berish ularning tasviriy savodxonligini oshiradi va abstrakt fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Masalan, mavzuga oid muammoli vazifalarni bajarish, o'quvchilarga yangi texnikalarni o'rgatish va ular bilan tajriba o'tkazish ijodiy qobiliyatlarni mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, individual yondashuvni ta'minlash, ya'ni har bir o'quvchining qobiliyati va imkoniyatini inobatga olish, dars samaradorligini oshirishning muhim sharti hisoblanadi.

Baholash tizimi ham tasviriy san'at darslarida samaradorlikni oshirishda muhim ahamiyatga ega. Baholash nafaqat o'quvchilarning bilim darajasini aniqlash, balki ularning ijodiy ishlari uchun rag'bat yaratish vositasi sifatida ishlatilishi kerak. Ijodiy

fikr-mulohazalar, ko'rsatmalar va rag'batlantirish o'quvchilarning motivatsiyasini oshiradi, ularni yangi ijodiy ishlar yaratishga undaydi. Shu bilan birga, baholash jarayoni shaffof va adolatli bo'lishi, o'quvchilarning o'zlashtirish darajasini aniq aks ettirishi lozim.

Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida tasviriy san'at darslarini takomillashtirishning yana bir muhim jihati – o'quvchilarning ijodiy va estetik qobiliyatlarini rivojlantirish bilan birga, ularni ta'lim jarayoniga faol jalb qilishdir. Darslar davomida o'quvchilarga tanqidiy fikrlash, ijodiy yechimlar yaratish va o'z ishlarini taqdim etish imkoniyatlari berilishi lozim. Bu nafaqat o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga xizmat qiladi, balki umumiy ta'lim sifatini ham oshiradi.

Natijada, tasviriy san'at darslarida innovatsion, interfaol va texnologik metodlarni qo'llash o'quvchilarning ijodiy va estetik qobiliyatlarini rivojlantirishga, dars jarayonini qiziqarli va samarali qilishga, shuningdek, ularni mustaqil va mantiqiy fikrlashga o'rgatishga imkon beradi. Bu esa umumiy o'rta ta'lim tizimida tasviriy san'atning metodik samaradorligini sezilarli darajada oshiradi va zamonaviy pedagogik talablar bilan mos keladi.

Umumiy o'rta ta'lim tizimida tasviriy san'at darslarini takomillashtirish metodik jihatdan muhim ahamiyatga ega bo'lib, o'quvchilarning ijodiy va estetik qobiliyatlarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, interfaol va innovatsion metodlar, jumladan, flipped classroom texnologiyasi, loyiha asosida o'qitish, multimediali vositalar va mantiqiy-ijodiy topshiriqlar, o'quvchilarning darsga qiziqishini oshirish va ularning ijodiy faoliyatini rag'batlantirishda samarali hisoblanadi. Shuningdek, baholash tizimini shaffof va rag'batlantiruvchi usulda tashkil etish o'quvchilarning motivatsiyasini kuchaytiradi va dars samaradorligini oshiradi. Shu asosda, tasviriy san'at darslarida metodik takomillashtirish o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishini ta'minlash bilan birga, umumiy ta'lim sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // Педагогическое образование и наука. – 2017. – № 2. – С. 109-110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – № 1. – С. 131-134.
3. Shovdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region // E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – T. 587. – C. 02016.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – T. 3268. – № 1. – C. 070035.

5. Шавдиров С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // Современное образование (Узбекистан). – 2017. – № 6. – С. 15-21.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter education & global study. – 2024. – № 1. – С. 8-14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and innovation. – 2023. – Т. 2. – № B10. – С. 192-198.
8. Шавдиров С. А. ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОМУ О. И ПРИКЛАДНОМУ ИСКУССТВУ // INTERNATIONAL SCIENTIFIC REVIEW OF THE PROBLEMS AND PROSPECTS OF MODERN SCIENCE AND EDUCATION. – 2018. – С. 84-85.
9. Shovdirov S. TASVIRIY SAVODXONLIKKA OID O'QUV KOMPETENSIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA O'QUVCHILARNI MANTIQUIY VA ABSTRAKT FIKRLASHGA O'RGATISH // Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Т. 3. – № 12. – С. 193-196.
10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – Т. 4. – № 3. – С. 60-66.